

मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या आदेशाप्रमाणे राज्यातील जिल्हा व सत्र न्यायालये व त्यांच्या अधिपत्याखालील दिवाणी व फौजदारी न्यायालये, लघुवाद न्यायालये तसेच मुंबई येथील शहर दिवाणी व सत्र न्यायालये, लघुवाद न्यायालय व मुख्य महानगर दंडाधिकारी व त्यांच्या अधिपत्याखालील महानगर दंडाधिकारी यांची न्यायालये येथील न्यायालयीन कर्मचारी यांना मा.शेड्डी आयोगाच्या शिफारसी लागू करण्याबाबत.....

महाराष्ट्र शासन
विधी व न्याय विभाग
शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-२०११/प्र.क्र.१६७/का.०६
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक : २० ऑक्टोबर, २०११

पहा : मा. सर्वोच्च न्यायालयाने रिट पिटीशन क्र. १०२२/८९ च्या संदर्भात दिनांक १५.७.२००८, ११.२.२००९ व दि. ७.१०.२००९ रोजी दिलेले आदेश.

प्रस्तावना :- मा. सर्वोच्च न्यायालय यांनी देशातील सर्व न्यायिक अधिकार्यांच्या वेतन, भत्ते व सेवाशर्ती मध्ये सुधारणा सूचविण्यासंबंधी स्वतंत्र वेतन आयोग स्थापन करण्यासंबंधी रिट याचिका क्र.१०२२/१९८९ (अखिल भारतीय न्यायिक संघटना आणि इतर विरुद्ध केंद्र शासन व इतर) मध्ये आदेश पारित केले होते. त्या अनुषंगाने भारत सरकारच्या कायदा व न्याय विभागाने मा.न्यायमूर्ती के.जे.शेड्डी, (सेवानिवृत्त न्यायाधिश, सर्वोच्च न्यायालय) यांच्या अध्यक्षतेखाली प्रथम राष्ट्रीय न्यायिक वेतन आयोगाची स्थापना करण्यात आली होती. सदरहू याचिकेमध्ये न्यायालयातील कार्यरत कर्मचारी यांच्या विविध संघटनांनी मा.सर्वोच्च न्यायालय येथे अर्ज करून न्यायालयीन कर्मचारी यांच्या सेवाशर्तीमध्ये पण सुधारणा करण्यासंबंधी मा.शेड्डी आयोग यांना सूचना करण्यात यावी, अशी विनंती सर्वोच्च न्यायालयाला केली असता मा.सर्वोच्च न्यायालय यांनी दिनांक ७ जानेवारी, १९९८ रोजी आदेश पारित करून मा.शेड्डी आयोग यांना न्यायालयातील कर्मचारी यांच्या सेवाशर्ती तपासून त्यांच्या सेवाशर्तीमध्ये कोणत्या सुधारणा करणे अपेक्षित आहे. त्यांसंबंधी शिफारस करून अहवाल देण्याबाबत निर्देश दिले होते.

२. मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या आदेशाच्या अनुषंगाने मा.न्या.शेड्डी यांच्या अध्यक्षतेखालील आयोगाने देशभरातील विविध राज्यातील न्यायालयीन कर्मचारी यांच्या वेतन, भत्ते व सेवाशर्ती इत्यादी बाबींचा सखोल अभ्यास करून विविध राज्यांमध्ये कार्यरत असलेल्या न्यायालयीन कर्मचाऱ्यांकरीता त्या-त्या राज्यांनी करावयाच्या सुधारणाबाबत विस्तृत अहवाल मा.सर्वोच्च न्यायालयाला सन २००३ मध्ये सादर केला. सदरहू अहवाल सादर केल्यानंतर मा.सर्वोच्च न्यायालयाने सदरहू अहवालामध्ये केलेल्या शिफारसीच्या अंमलबजावणी संबंधी आपले म्हणणे प्रतिज्ञापत्राद्वारे सादर करण्याचे निर्देश सर्व राज्य सरकारांना देण्यात आले. मा.सर्वोच्च न्यायालयामध्ये यासंबंधी सुनावणी होऊन मा.शेड्डी आयोग यांच्या शिफारसी लागू करण्यासंबंधी वेळोवेळी आदेश पारीत केले व संबंधीत राज्य सरकारांना सदर शिफारसी एक वर्षाच्या आत लागू करण्याबाबत दिनांक ७/१०/२००९ रोजी निर्देश दिले. त्याअनुषंगाने दिनांक २१/९/२०११ रोजी झालेल्या मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत सविस्तर चर्चा होऊन मा.शेड्डी आयोगाने केलेल्या शिफारसी दिनांक १/४/२००३ पासून लागू करण्याबाबत राज्य शासनाने खालील प्रमाणे निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय : राज्यातील जिल्हा न्यायालये व त्यांच्या अधिपत्याखालील दिवाणी, फौजदारी, लघुवाद न्यायालयामधील न्यायालयीन कर्मचारी तसेच मुंबई येथील शहर दिवाणी व सत्र न्यायालय, लघुवाद न्यायालय व मुख्य महानगर दंडाधिकारी न्यायालय व त्यांच्या अधिपत्याखालील महानगर दंडाधिकारी न्यायालये यांच्या आस्थापनेवरील कार्यरत व निवृत्त, वरील न्यायालयीन कर्मचारी यांना, मा.शेड्डी आयोग यांनी केलेल्या शिफारसी दिनांक १/४/२००३ पासून लागू करण्यास राज्य शासनाने खालील नमुद केलेल्या अटी व शर्तीस अधीन राहून मान्यता दिलेली आहे.

(१) भत्ते :-

मा.शेड्डी आयोग यांनी केलेल्या शिफारसीनुसार राज्यातील सर्व जिल्हा व सत्र न्यायालये व त्यांच्या अधिपत्याखालील दिवाणी, फौजदारी व लघुवाद न्यायालयामधील कर्मचारी तसेच मुंबई येथील शहर दिवाणी व सत्र न्यायालय, लघुवाद न्यायालय व मुख्य महानगर दंडाधिकारी न्यायालय व त्यांच्या अधिपत्याखालील महानगर दंडाधिकारी न्यायालये यांच्या आस्थापनेवरील दिनांक १/४/२००३ रोजी व त्यापुढे कार्यरत व सेवानिवृत्त

झालेल्या न्यायालयीन कर्मचारी यांना मा.शेड्डी आयोग यांनी केलेल्या शिफारसीनुसार खालीलप्रमाणे भत्ते पुढील अटी व शर्तीस अधीन राहून अनुज्ञेय राहतील.

अ. क्र.	भत्त्याचे स्वरूप	भत्ता अनुज्ञेय असलेले कर्मचारी	अनुज्ञेय असलेली रक्कम रुपये प्रतिमाह
१	वैद्यकीय भत्ता (त्यांना अनुज्ञेय असलेल्या वैद्यकीय खर्चाच्या प्रतिपूर्ती व्यतिरिक्त)	लिपिक पदापेक्षा खालच्या सर्व संवर्गात कार्यरत असलेले कर्मचारी व वाहनचालक.	१००
२	विशेष भत्ता	अभिलेख आणि मालमत्ता कक्षातील कार्यरत कर्मचारी.	१००*
३	कायमस्वरूपी प्रवास भत्ता (Fixed travelling allowance)	बेलीफ आणि मुख्य बेलीफ	२००/-**
४	विशेष भत्ता (प्रवास व भरपाई भत्तासह)	प्रमुख जिल्हा व सत्र न्यायाधीश / प्रमुख नगर दिवाणी व सत्र न्यायाधीश मुंबई यांचे स्वीय सहायक	२००/-
५	प्रवास भत्ता / भरपाई भत्ता / विशेष भत्ता	न्यायाधीश यांच्या निवासस्थानातील कार्यालयात महिन्यातून किमान १५ दिवस काम करणारे लघुलेखक.	
		अ) तालुका /जिल्हा मुख्यालयातील लघुलेखक	किमान १२०/-***
		ब) शहरातील लघुलेखक	किमान १५०/-***
		क) प्रमुख जिल्हा व सत्र न्यायाधीश /प्रमुख शहर दिवाणी व सत्र न्यायाधीश यांचे स्वीय सहायक	किमान २००/-***
६	विशेष भत्ता	वाहनचालक	१५०/-****

अटी व शर्ती :-

* अभिलेख कक्षातील कार्यरत कर्मचारी यांना देय असलेला विशेष भत्ता हा सदर कर्मचारी अभिलेख कक्षामध्ये कार्यरत असेपर्यंतच देय राहिल. त्याची इतरत्र बदली झाल्यानंतर त्यास तो भत्ता देय राहणार नाही.

** सदर प्रवास भत्ता हा संबंधीत कर्मचारी (बेलीफ) यांना मिळणारा प्रवासभत्ता रु.२०० प्रतिमाह पेक्षा कमी असेल तरच अनुज्ञेय राहिला.

*** सदर भत्ता हा संबंधित लघुलेखकांनी संबंधीत न्यायाधिश यांच्याकडून आवश्यक प्रमाणपत्र सादर केल्यानंतरच देय राहिल.

**** वाहनचालकांना विशेष भत्ता रु.१५०/- प्रतिमाह अथवा अतिकालीक भत्ता यापैकी एक भत्ता अनुज्ञेय राहिल.

(२) वेतनश्रेणीवाढ :-

मा.शेड्टी आयोगाच्या शिफारसीनुसार दि.१/४/२००३ ते दिनांक ३१/१२/२००५ या कालावधीमध्ये राज्यातील जिल्हा न्यायालये व त्यांच्या अधिपत्याखालील दिवाणी, फौजदारी व लघुवाद न्यायालयामधील तसेच मुंबई येथील शहर दिवाणी व सत्र न्यायालय, लघुवाद न्यायालय व मुख्य महानगर दंडाधिकारी न्यायालय व त्यांच्या अधिपत्याखालील महानगर दंडाधिकारी न्यायालये येथे सदरहू कालावधीमध्ये सेवारत व त्यादरम्यान सेवानिवृत्त झालेल्या कर्मचाऱ्यांना खालीलप्रमाणे श्रेणीवाढ मंजूर करण्यांत येत आहे.

अ.क्र.	पदनाम	पूर्वीची वेतनश्रेणी	सुधारित वेतनश्रेणी
१	हवालदार (हे पद नाईक या पदाच्या पदोन्नतीचे पद असेल)	रु.२६१०-४०००	रु.२६५०-४०००
२	प्रबंधक, जिल्हा न्यायालय	रु.६५००-१०५००	रु.८०००-२२५-१३५००
३	दिवाणी न्यायालय (वरिष्ठ स्तर) यांच्या आस्थापनेवरील अधिक्षक (Suptd.) संवर्गातील कर्मचारी.	रु.५५००-९०००	रु.७४५०-११०५०
४	दिवाणी न्यायालय (कनिष्ठ स्तर) यांच्या आस्थापनेवरील सहायक अधिक्षक (Assistant Suptd.) संवर्गातील कर्मचारी.	रु.५०००-८०००	रु.६५००-१०५००
५	जिल्हा न्यायाधीश/अतिरिक्त जिल्हा न्यायाधीश/नगर व दिवाणी न्यायाधीश यांच्याकडे सेवेतील / सेवानिवृत्त निवडश्रेणी लघुलेखक /स्वीय सहायक (लघुलेखक श्रेणी-१)	रु.७४५०-११५००	रु.७५००-१२०००

अटी व शर्ती :-

(अ) उपरोक्त श्रेणीवाढ देण्यात आलेल्या कर्मचारी यांना सहावा वेतन आयोग लागू केला असल्याकारणाने त्यांना दिनांक १/१/२००६ पासून मा.शेड्डी आयोगानुसार अनुज्ञेय असणारे सुधारीत वेतन किंवा सहाव्या वेतन आयोगानुसार अनुज्ञेय असणारे वेतन यापैकी एकच वेतन देय राहिल. संबंधित कर्मचार्याला विकल्प द्यावा लागेल. सदरचा विकल्प शासन निर्णय निर्गमित केल्याच्या दिनांकापासून ९० दिवसांच्या आंत सोबत जोडलेल्या परिशिष्ट "अ" प्रमाणे देणे बंधनकारक राहिल.

(ब) जे कर्मचारी १/४/२००३ ते ३१/१२/२००५ (दोन्ही दिवस धरून) या कालावधीमध्ये निवृत्त झालेले आहेत, ते मा.शेड्डी आयोगानुसार उपरोक्त प्रमाणे मिळणाऱ्या वेतनश्रेणीच्या वाढीनुसार सुधारीत निवृत्तीवेतन मिळण्यास पात्र राहतील.

(३) वेतनवाढ

उपरोक्त उल्लेखित हवालदार, प्रबंधक जिल्हा न्यायालये, अधीक्षक दिवाणी न्यायालये (वरीष्ठ स्तर), सहायक अधीक्षक दिवाणी न्यायालये (कनिष्ठ स्तर) व जिल्हा न्यायाधिश, अतिरिक्त जिल्हा न्यायाधिश / शहर दिवाणी व सत्र न्यायाधिश यांच्याकडे सेवेतील किंवा सेवानिवृत्त निवडश्रेणी लघुलेखक (स्वीय सहायक) (लघुलेखक श्रेणी-१) ज्यांना श्रेणीवाढ देण्यास मान्यता देण्यात आलेली आहे ती पदे वगळून राज्यातील जिल्हा न्यायालये व त्यांच्या अधिपत्याखालील दिवाणी, फौजदारी व लघुवाद न्यायालयांमधील तसेच मुंबई येथील शहर दिवाणी व सत्र न्यायालय, लघुवाद न्यायालय व मुख्य महानगर दंडाधिकारी न्यायालय व त्यांच्या अधिपत्याखालील महानगर दंडाधिकारी यांची न्यायालये दि.१.४.२००३ ते दि.३१.१२.२००५ या कालावधीमध्ये सेवेत आलेल्या किंवा निवृत्त

झालेल्या किंवा त्यादरम्यान नव्याने नियुक्त झालेल्या किंवा वेतन कुठितता आलेल्या व ज्यांना वरीलप्रमाणे वेतनश्रेणीत वाढ देण्यात आलेली नाही, अशा खालील वेतनश्रेणीमधील कर्मचा-यांना सदर कालावधीमध्ये लागू असलेल्या खालील वेतनश्रेणीमध्ये एक वेतनवाढ अनुज्ञेय असेल:-

१) रु.६५००-१०५०० २) रु.५५००-९००० ३) रु.५०००-८०००

४) रु.४५००-७००० ५) रु.४०००-६००० ६) रु.३२००-४९००

७) रु.३०५०-४५९०.

(४) थकबाकी

(अ) भत्ते, वेतन फरकाची रक्कम तसेच वेतनश्रेणीवाढ यासंबंधी थकबाकीची देय असलेली रक्कम ही दोन समान हप्त्यात पुढील दोन आर्थिक वर्षात अदा करण्यात येईल.

(ब) दिनांक १/८/२०११ पासून पुढे देय असलेले अनुज्ञेय भत्ते व वेतनश्रेणीतील फरक रोख स्वरूपात देय राहिल.

(५) निवृत्त कर्मचारी यांना थकबाकी व निवृत्तीवेतन

(अ) जे कर्मचारी दि.१.४.२००३ ते दि.३१.१२.२००५ (दोन्ही दिवस धरून) या कालावधीत निवृत्त झालेले आहेत व त्यांना जा. शेट्टी आयोगानुसार सुधारीत वेतनश्रेणी अनुज्ञेय आहे ते सुधारीत वेतनश्रेणीनुसार निवृत्तीवेतन मिळण्यास पात्र राहतील.

(ब) सेवानिवृत्त कर्मचारी यांना थकबाकी पोटी देण्यात येणारी रक्कम रोख स्वरूपात पुढील आर्थिक वर्ष २०१२-२०१३ मध्ये देय राहिल.

(६) मा.शेड्डी आयोगाच्या मान्यता देण्यात आलेल्या इतर शिफारसी :

(अ) हवालदार हे नार्डक या पदाचे पदोन्नतीचे पद म्हणून जाहीर करण्यात येत आहे.

(ब) मा.शेड्डी आयोग यांनी कर्मचाऱ्यांच्या सेवाप्रवेश, अर्हता, संवर्गाचे नामकरण, पदनाम बदलणे व इतर अनुषंगिक बाबी इत्यादी शिफारसी ज्यांच्यामध्ये आर्थिक भार अभिप्रेत नाही अशा शिफारसींची अंमलबजावणी मा.उच्च न्यायालयामार्फत करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

(क) न्यायालयातील न्यायाधीशांची संख्या विचारात घेता ७५ लघुलेखक (ग्रेड-३) ही पदे निर्माण करण्यास तत्त्वतः मान्यता देण्यात येत आहे.

(७) या प्रयोजनासाठी होणारा खर्च हा सन २०११-१२ व २०१२-१३ च्या मंजूर अनुदानातून भागविण्यात यावा. चालू वर्षाच्या मंजूर अनुदानाचा आढावा घेऊन मंजूर अनुदानातून खर्च भागविणे शक्य होणार नसल्यास येत्या अधिवेशनामध्ये पुरवणी मागणीचा प्रस्ताव सादर करण्यात यावा.

(८) यावर होणारा खर्च मागणी क्र.जे-१, २०१४ न्यायदान (दत्तमत) १०५, दिवाणी व सत्र न्यायालय (०१) (०१) मुंबई शहर दिवाणी व सत्र न्यायाधीश (२०१४०१६३), (०२) (०१) जिल्हा व सत्र न्यायाधीश (२०१४०१७२), १०६-लघुवाद न्यायालय (००) (०१) इलाखा शहर न्यायालय (२०१४ ०२१६) (०१)(०२) लघुवाद न्यायालय (२०१४ ०२२५), १०७ इलाखा शहर दंडाधिकारी यांचे न्यायालय (००)(०१) इलाखा शहर दंडाधिकारी यांचे न्यायालय (२०१४ ०२३४), १०८ फौजदारी न्यायालय (००)(०१) फौजदारी न्यायालय (२०१४ ०२४३) या लेखाशिर्षाखाली करण्यात यावा.

(९) सदर शासन निर्णय वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक ६१०/११/व्यय-६, दिनांक २०.१०.२०११ अन्वये प्राप्त झालेल्या सहमतीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

(१०) सदर शासन निर्णय, महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेत स्थळावर उपलब्ध असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्र.२०१११०२०१०५७४०००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(विजय आचलिया)

प्रधान सचिव व विधी परामर्शी

सोबत: विकल्पाचा नमुना

प्रत,

मा.राज्यपालांचे सचिव

मा. मुख्यमंत्री / मा. उप मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव.

मा. राज्यमंत्री (विधी व न्याय) यांचे खाजगी सचिव.

महाप्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुंबई

प्रबंधक, उच्च न्यायालय, (अपील शाखा/ मूळ शाखा), मुंबई

प्रबंधक, उच्च न्यायालय, नागपूर, औरंगाबाद व पणजी खंडपीठ

महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता/ लेखापरिक्षा) एक, महाराष्ट्र, मुंबई

महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता/ लेखापरिक्षा) दोन, महाराष्ट्र, नागपूर

सर्व जिल्हा कायदा अधिकारी

अधिदाय व लेखा अधिकारी, मुंबई

निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई

सर्व प्रमुख जिल्हा व सत्र न्यायाधीश

प्रमुख न्यायाधीश, नगर दयाणी व सत्र न्यायालय, मुंबई

मुख्य महानगर दंडाधिकारी, मुंबई

सर्व प्रमुख न्यायाधीश, लघुवाद न्यायालये

सहायक, न्यायिक अधिकारी प्रशिक्षण संस्था, नागपूर

विधी व न्याय विभागातील सर्व अधिकारी/कार्यासने

जिल्हा विभाग/ सेवा-१/व्यय-६ कार्यासने, मंत्रालय मुंबई-३२,

सर्व मंत्रालयाने विभाग

कार्यासन-२१, विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२

कार्यासन-६ (निवड नस्ती)

परिशिष्ट "अ"

शासन निर्णय, विधी व न्याय विभाग क्र.संकिर्ण -२०११/प्र क्र १६७/कार्या-६, दि. २०/१०/२०११ चे सहपत्र.

विकल्पाचा नमुना

१. अ) कर्मचाऱ्याचे नांव :-----
ब) धारण केलेले पद :----- कायम -----
स्थानापन्न
क) विद्यमान वेतनश्रेणी रु.-----
ड) सुधारित वेतनश्रेणी रु.-----
ई) कार्यालयाचे नाव -----

२. मी, श्री./श्रीमती----- या व्दारे असे कळवितो की, मला दि.१.१.२००६ पासून मा.शेड्डी आयोगानुसार उच्च वेतनश्रेणी लागू होत असल्याने दि.१.१.२००६ पासून मी धारण करित असलेल्या विद्यमान वेतनश्रेणीच्या अनुषंगाने पुढीलप्रमाणे विकल्प देत आहे:-

१. मला दि.१.१.२००६ पासून शेड्डी आयोगानुसार अनुज्ञेय असणारे वेतन लागू करावे.
२. मला ६ व्या वेतन आयोगानुसार अनुज्ञेय असणारे वेतन लागू करावे.
३. हा विकल्प अंतिम असून त्यामध्ये या तारखेनंतर सुधारणा करण्यात येणार नाही.

सही

ठिकाण:

दिनांक:

नांव

(कार्यालयाने भरावयाचे)

प्रमाणित करण्यात येते की, कायम -----

स्थानापन्न -----

पद धारण करित असलेल्या) श्री./श्रीमती -----

यांनी, हा विकल्प, यथोचितरित्या स्वाक्षरीसह व विहित दिनांकापूर्वी मला सादर केला आहे.

सही

ठिकाण:

दिनांक:

नांव

कार्यालयाचे प्रमुख